

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Mevrouw mr. drs. I.K. van Engelshoven
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Den Haag, 19 december 2018
Kenmerk: RVC-2018-1308
Uw kenmerk: 1418944

Betreft: Vijf adviezen aanwijzing professionele organisaties voor monumentenbehoud

Geachte mevrouw Van Engelshoven,

De Raad voor Cultuur is 4 oktober 2018 verzocht te adviseren over zes aanvragen tot aanwijzing als professionele organisatie voor monumentenbehoud (POM). Het betreft de aanvragen van:

1. Stadsgoed Monumenten B.V.
2. Stichting Monumenten Bezit
3. Stichting Oude Gelderse Kerken
4. Stichting tot Instandhouding der Goederen en Rechten van het Huis Bergh
5. Stichting tot Instandhouding van Molens in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden
6. Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel N.V.

Stichting Monumenten Bezit heeft per e-mail op 11 december 2018 laten weten haar aanvraag in te trekken.

De raad heeft de aanvragen getoetst aan de vijf beoordelingscriteria als bedoeld in artikel 31 van de Subsidieregeling instandhouding monumenten en heeft daarbij gehandeld in overeenstemming met de 'Werkwijze Raad voor Cultuur inzake advisering POM' van 25 augustus 2016. Ook heeft de raad getoetst of aanvragers hebben aangetoond dat instandhouding van monumenten een hoofdactiviteit van de organisatie is.

Bijgaand treft u de adviezen van de raad aan. De raad heeft zijn adviezen gebaseerd op de bij uw adviesverzoek verstrekte gegevens en de toelichtingen van de aanvragers. Hij wil daarbij zijn waardering uitspreken over de kwaliteit van de aanvragen. De aanvragers hebben zichtbaar veel tijd en moeite in hun aanvragen gestoken en de raad heeft waardering voor de ambitie en inzet die hier uit spreekt.

Drie aanvragers hebben een positief advies gekregen. Stadsgoed Monumenten B.V., Stichting tot Instandhouding van Molens in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden en Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel N.V. dienden alle drie eerder een aanvraag in en hebben zich dusdanig positief ontwikkeld dat zij naar de mening van de raad nu voldoen aan de criteria die de POM-status aan hen stelt.

De andere aanvragers voldoen nog niet aan de criteria om aangewezen te worden als POM en hebben geen positief advies gekregen.

De raad is vanzelfsprekend bereid tot een toelichting en ziet uw reactie op deze adviezen met belangstelling tegemoet.

Hoogachtend,

Marijke van Hees
Voorzitter

Jakob van der Waarden
Directeur

Samenstelling commissie POM

Voorzitter
Jaap 't Hart

Leden
Martin van Bleek
Arie den Dikken
Ido Esman

Secretaris
Annet Pasveer

Tijdens de adviesperiode is Ido Esman niet betrokken geweest bij de adviezen over Stichting Monumenten Bezit en Stadsgoed Monumenten B.V.

1. Advies Stadsgoed Monumenten B.V.

Organisatie

Stadsgoed Monumenten B.V. (opgericht in 2001) heeft 50 rijksmonumenten in eigendom. Hieronder bevinden zich woningen en bedrijfs- en winkelruimten.

Advies

De Raad voor Cultuur (hierna: de raad) adviseert Stadsgoed Monumenten B.V. (hierna: Stadsgoed Monumenten) aan te wijzen als professionele organisatie voor monumentenbehoud. Zij voldoet aan de vijf beoordelingscriteria als bedoeld in artikel 31 van de Subsidieregeling instandhouding monumenten (hierna: Sim).

Beoordeling

Samenvatting bevindingen:

In haar aanvraag van 2017 toonde Stadsgoed Monumenten B.V. (hierna: Stadsgoed Monumenten) onvoldoende aan als zelfstandige monumentenorganisatie aan de beoordelingscriteria te voldoen. Nagenoeg alle informatie was verweven met 1012Inc N.V. (hierna: 1012Inc), de moederorganisatie van Stadsgoed Monumenten.

In de voorliggende aanvraag heeft Stadsgoed Monumenten rekening gehouden met de bevindingen van de raad. Stadsgoed Monumenten heeft in een overeenkomst met 1012Inc de werkpraktijk van de afgelopen jaren vastgelegd en er wordt inzicht gegeven in de organisatiestructuur, de kwaliteitsborging, de samenstelling van het personeel en de financiën.

Hoofdactiviteit:

Uit het bezit van Stadsgoed Monumenten, dat uitsluitend uit rijksmonumenten bestaat, en de doorbelaste beheervergoeding en personeel van 1012Inc naar Stadsgoed Monumenten, leidt de raad af dat instandhouding van monumenten een hoofdactiviteit van Stadsgoed Monumenten is.

Beoordelingscriteria:

Stadsgoed Monumenten diende in 2017 een aanvraag in om aangewezen te worden als professionele organisatie voor monumentenbehoud. Over deze aanvraag heeft de raad negatief geadviseerd.

De raad heeft de aanvraag van Stadsgoed Monumenten getoetst aan de vijf beoordelingscriteria als bedoeld in artikel 31 van de Sim, overeenkomstig de 'Werkwijze Raad voor Cultuur inzake advisering POM' van 25 augustus 2016.

1. Stadsgoed Monumenten heeft aangetoond dat de organisatie een statutaire doelstelling tot instandhouding van cultureel erfgoed heeft.

In de vastgestelde statuten van 20 januari 2004 luidt de doelstelling van Stadsgoed Monumenten: “De vennootschap heeft ten doel:

1. hoofdzakelijk de instandhouding van monumenten in de zin van de Monumentenwet 1988, zoals bedoeld in artikel 15 lid 1 onderdeel p van de Wet op Belastingen van Rechtsverkeer;
2. in het belang van het stadsherstel de restauratie van al dan niet door aankoop verkregen registergoederen gelegen in Amsterdam en omgeving, in het bijzonder daar waar gebouwen verloren dreigen te gaan, welke voor het stads- of dorpsbeeld karakteristiek zijn, zomede al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn;
3. het deelnemen in, het financieren van, het zich op andere wijze interesseren bij en het voeren van beheer over andere ondernemingen, het zich verbinden voor verplichtingen van groepsmaatschappijen en het verrichten van al hetgeen met het vorenstaande in de ruimste zin verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn;

een en ander geheel danwel nagenoeg geheel in het belang van de volkshuisvesting.”

2. Stadsgoed Monumenten heeft aangetoond dat de kwaliteit van de uitvoering van werkzaamheden aan rijksmonumenten is geborgd.

Om de borging van kwaliteit te kunnen bepalen let de raad op de volgende aspecten:

- a. De beschikking over en organisatie van structurele deskundigheid bij de uitvoering van en de werkzaamheden aan rijksmonumenten.

Stadsgoed Monumenten is een 100% dochteronderneming van het in 2016 opgerichte 1012Inc (voorheen N.V. Stadsgoed, opgericht in 1999). 1012Inc belegt in vastgoed in met name het Amsterdamse postcodegebied 1012 en heeft zelf ook 22 rijksmonumenten in eigendom. De primaire doelstelling van 1012Inc is het versterken van de woonfunctie, leefbaarheid en toegankelijkheid van, in het bijzonder, postcodegebied 1012 te Amsterdam, door het verkrijgen, beheren, exploiteren, huren en verhuren van panden.

In de vorige aanvraag was de informatie over 1012Inc en Stadsgoed Monumenten volledig met elkaar verweven en waren het bijgeleverde visiedocument en de geconsolideerde jaarverslagen en jaarrekeningen van 1012Inc. 1012Inc was echter niet de aanvrager en Stadsgoed Monumenten toonde niet aan als zelfstandige monumentenorganisatie aan de beoordelingscriteria te kunnen voldoen.

In de voorliggende aanvraag heeft Stadsgoed Monumenten rekening gehouden met de bevindingen van de raad in zijn advies van 2017, is de werkpraktijk van de afgelopen jaren vastgelegd en wordt inzicht gegeven in de organisatiestructuur, de kwaliteitsborging, de samenstelling van het personeel en de financiën. Er is een 'Handboek projectplanning, processen en procedures' opgesteld waarin de werkprocessen van de afgelopen jaren zijn vastgelegd. De werkwijze en de kennis en kunde voor behoud en beheer zijn hierin uitgewerkt.

Stadsgoed Monumenten heeft zelf geen personeel in dienst en maakt voor de uitvoering van en het toezicht op haar werkzaamheden gebruik van het werkapparaat van 1012Inc. Het betreft de directeur en twee bouwkundig projectleiders. 1012Inc heeft 7 werknemers (6,6 fte) in dienst.

In het document 'Visie op de omgang met rijksmonumenten' van Stadsgoed Monumenten staat beschreven hoe zij omgaat met haar rijksmonumenten. Daarnaast is er een beheerovereenkomst waarin is vastgelegd dat voor Stadsgoed Monumenten altijd medewerkers van 1012Inc werken. De raad constateert, bevestigd door de bijgevoegde documentatie over restauratieprojecten en de toelichting die de organisatie op 2 november 2018 heeft gegeven, dat er voldoende monumentspecifieke deskundigheid bij Stadsgoed Monumenten aanwezig is en vindt dat voldoende duidelijk is gemaakt hoe toezicht en controle zijn ingebouwd in de werkprocessen.

De raad is positief over de externe partijen waaraan Stadsgoed de restauratiewerkzaamheden aan haar monumenten uitbesteed.

- b. De toepassing van de in de beroepsgroep geldende normen voor werkzaamheden aan rijksmonumenten.
Bij het opstellen van restauratieplannen van monumenten van Stadsgoed Monumenten zijn de richtlijnen van stichting ERM het uitgangspunt.
- c. Planmatig onderhoud aan rijksmonumenten.
De rapportages van de Monumentenwacht vormen de basis voor de zesjaren-onderhoudsplanning.
- d. Verrichten van cultuurhistorisch onderzoek bij restauratie werkzaamheden.
Stadsgoed Monumenten geeft aan bouwhistorische verkenningen te laten opstellen. Ter onderbouwing is een bouwhistorische verkenning van Lange Niezel 27 in Amsterdam bij de aanvraag gevoegd.

De raad concludeert dat Stadsgoed Monumenten voldoende heeft aangetoond dat de kwaliteit van de uitvoering van werkzaamheden bij rijksmonumenten is geborgd.

3. Stadsgoed Monumenten heeft aangetoond dat de professionele omgang met rijksmonumenten in de vijf jaar voorafgaand aan de aanvraag een structureel en consistent karakter heeft.

Om positief beoordeeld te worden op dit criterium dient het totaalbeeld onder punt 2 positief te zijn en de vier aspecten structureel en consistent. De raad constateert dat dit door Stadsgoed Monumenten voldoende wordt aangetoond.

In haar aanvraag en de toelichting daarop heeft Stadsgoed Monumenten aannemelijk weten te maken dat het in 2018 vastgestelde 'Handboek projectplanning, processen en procedures' een weerslag is van de werkprocessen zoals deze de afgelopen jaren hebben plaatsgevonden. Dit wordt ondersteund door overeenkomsten met Hylkema Erfgoed, waarmee Stadsgoed Monumenten sinds 2009 een vaste advies- en werkrelatie heeft, een schriftelijke verklaring van Hylkema Erfgoed en uit eerder gerealiseerde projecten.

4. Stadsgoed Monumenten heeft aangetoond dat zij financieel stabiel is.

Financieel beheer:

Het jaarverslag met de geconsolideerde jaarrekening van 2017 is gecontroleerd en voorzien van een goedkeurende accountantsverklaring. Dit geldt ook voor de vorig jaar ingeleverde jaarverslagen van 2012 t/m 2016. De in de consolidatie opgenomen entiteiten zijn:

- 1012Inc N.V., Amsterdam
- Stadsgoed Monumenten B.V., Amsterdam
- Stadsgoed Fonds B.V., Amsterdam
- Stichting Vrienden van Stadsgoed, Amsterdam

Financiële stabiliteit en continuïteit:

De geconsolideerde jaarrekeningen laten een stabiele vermogenspositie en een (in alle jaren) positief exploitatieresultaat zien. Zowel bij woningen als bedrijven is geen sprake van structurele- dan wel frictieeegstand.

De geconsolideerde jaarrekeningen zijn bestendig, maar geven geen specifiek beeld van de financiële situatie van Stadsgoed Monumenten. Stadsgoed Monumenten heeft echter op verzoek om aanvullende informatie bij de voorliggende aanvraag een apart overzicht ingediend met financiële informatie van Stadsgoed Monumenten van 2013 t/m 2017.

Naar het oordeel van de raad toont Stadsgoed Monumenten voldoende aan dat sprake is van financiële stabiliteit en continuïteit.

5. Stadsgoed Monumenten heeft aangetoond dat ten minste de helft van het aantal rijksmonumenten waarvan zij eigenaar is in goede staat is.

Stadsgoed Monumenten heeft een overzicht ingediend met daarop de staat van 35 van de 50 rijksmonumenten die zij in eigendom heeft. De beoordeling van 34 rijksmonumenten is goed of goed/redelijk, waardoor ten minste de helft van het aantal monumenten van Stadsgoed Monumenten zich in goede staat bevindt. Stadsgoed Monumenten laat haar monumenten inspecteren door de Monumentenwacht.

Ingediende bescheiden

- Brief POM-aanvraag
- Statuten
- Tekst verkoop Eigen Raam
- Aannemingsovereenkomst Stadsgoed Monumenten – Kruidenberg
Timmerwerken
- Bouwvergadering Lange Niezel 25
- Opleveringsrapport Lange Niezel 25
- Bouwhistorische verkenning Lange Niezel 27, Hylkema Erfgoed 2018
- Brief bewoner Lange Niezel 27
- Huurovereenkomst winkelruimte
- Visie op de omgang met monumenten, 2018
- Handboek projectplanning, processen en procedures, 2018
- Overzicht rijksmonumenten in eigendom
- Raamovereenkomst Stadsgoed Monumenten – Hylkema Erfgoed, 4 maart 2018
- Instemmingsverklaring en verklaring van hoofdelijke aansprakelijkheid
3 x cv
- Vacature projectleider planmatig onderhoud en duurzaamheid
- Jaarverslag 1012Inc N.V. 2017
- Financiële informatie Stadsgoed Monumenten 2013 t/m 2017

Aanvullend:

- Notitie tbv POM-commissie
- Beheerovereenkomst 101INC N.V.-Stadsgoed Monumenten B.V., 2018
- Aanvraag AOM, 2011
- Offerte Brim-zaken Hylkema Consultants, 2010

2. Advies Stichting Oude Gelderse Kerken

Organisatie

Stichting Oude Gelderse Kerken (opgericht in 1974) bezit 23 rijksmonumenten waaronder kerken, kerktorens, een synagoge en een kapel.

Advies

De Raad voor Cultuur (hierna: de raad) adviseert Stichting Oude Gelderse Kerken (hierna: Oude Gelderse Kerken) niet aan te wijzen als professionele organisatie voor monumentenbehoud.

Oude Gelderse Kerken voldoet niet aan de beoordelingscriteria 2 en 3 overeenkomstig artikel 31, eerste lid onder b. en c. van de Subsidieregeling instandhouding monumenten (hierna: Sim).

Beoordeling

Samenvatting bevindingen:

Oude Gelderse Kerken heeft geen eigen personeel in dienst maar heeft een dienstverleningsovereenkomst met een al aangewezen professionele organisatie voor monumentenbehoud. De raad is hierover positief, maar constateert tegelijkertijd dat door Oude Gelderse Kerken onvoldoende wordt aangetoond dat de monumentenkennis in haar bestuur zodanig is geborgd dat zij als opdrachtgever kan sturen en de aan haar uitgebrachte adviezen en het uitgevoerde werk kan toetsen.

Hoofdactiviteit:

Uit de omvang en de aard van het bezit en uit de jaarrekeningen is af te leiden dat instandhouding van monumenten een hoofdactiviteit van Oude Gelderse Kerken is.

Beoordelingscriteria:

De raad heeft de aanvraag van Oude Gelderse Kerken getoetst aan de vijf beoordelingscriteria als bedoeld in artikel 31 van de Sim, overeenkomstig de 'Werkwijze Raad voor Cultuur inzake advisering POM' van 25 augustus 2016.

1. Oude Gelderse Kerken heeft aangetoond dat zij een statutaire doelstelling tot instandhouding van cultureel erfgoed heeft.

In de vastgestelde statuten van 29 juni 2010 luidt de doelstelling van Oude Gelderse Kerken:

“Het doel van de Stichting is:

- a. het wekken van belangstelling voor het behoeden en behouden van religieuze monumenten;

- b. het helpen beschermen van religieuze monumenten;
 - c. het onder bepaalde voorwaarden in eigendom verwerven van religieuze monumenten, vanzelfsprekend met de bedoeling die monumenten te behouden en te beschermen.”
2. Oude Gelderse Kerken heeft niet aangetoond dat de kwaliteit van de uitvoering van werkzaamheden aan rijksmonumenten is geborgd.

Om de borging van kwaliteit te kunnen bepalen let de raad op de volgende aspecten:

- a. De beschikking over en organisatie van structurele deskundigheid bij de uitvoering van en de werkzaamheden aan rijksmonumenten.

Oude Gelderse Kerken is een stichting die wordt geleid door een bestuur die uit zeven leden bestaat. Daarnaast heeft Oude Gelderse Kerken een Raad van Advies, exploitatiestichtingen voor grote kerken met Raden van Toezicht en Plaatselijke Commissies voor kleine kerken. Het bestuur is belast met alle bestuurstaken en heeft de eindverantwoordelijkheid voor de uitvoering van de programma's en activiteiten.

Oude Gelderse Kerken heeft geen eigen personeel in dienst. Voor de uitvoering van haar werkzaamheden maakt zij gebruik van de werkorganisatie van Stichting Vrienden der Geldersche Kasteelen - Stichting Het Geldersch Landschap (hierna: GLK). Hiermee heeft zij een dienstverleningsovereenkomst (ca. 1,0 fte). Dit betreft met name bouwkundig advies en ondersteuning, het opstellen van Sim-aanvragen, van jaarlijkse en meerjarige onderhoudsplannen en het begeleiden van grote restauratieprojecten. Daarnaast gaat het om ondersteuning op het gebied van de financiële administratie, de redactie van het kwartaalblad Venster en het archief. De instandhoudingsvisie van Oude Gelderse Kerken bij de aanvraag is in 2018 door GLK opgesteld.

Oude Gelderse Kerken heeft op 26 oktober 2018 een toelichting op de aanvraag gegeven. Daaruit bleek dat het onderhoud en het beheer van de rijksmonumenten van Oude Gelderse Kerken volledig bij GLK ligt. Bij een groot project als de Walburgiskerk in Zutphen is zelfs sprake van een gedelegeerd opdrachtgeverschap aan GLK.

De eindverantwoordelijkheid ligt bij het bestuur van Oude Gelderse Kerken, evenals de controle op de uitvoering van het werk. Eén lid van het bestuur heeft als aandachtspunt bouwkundige zaken. Hij beschikt ook over meer restauratiespecifieke deskundigheid. De raad vindt de afhankelijkheid van één persoon te kwetsbaar. Bovendien wordt door Oude Gelderse Kerken

onvoldoende aangetoond dat de monumentenkennis in de bestuur, dan wel in de Raad van Advies, zodanig is geborgd dat zij als opdrachtgever kan sturen en de aan haar uitgebrachte adviezen en het uitgevoerde werk kan toetsen. De raad constateert dat bij Oude Gelderse Kerken de deskundigheid en de professionaliteit van de instandhouding in de organisatie onvoldoende is geborgd.

In het beleidsplan 2018-2021 wordt zowel de huidige als de gewenste situatie beschreven. Oude Gelderse Kerken beschrijft vooral *wat* te doen, maar veel minder *hoe* de plannen daadwerkelijk te realiseren. Ook constateert de raad geen eenduidige aanpak bij verwerving en instandhouding die de kwaliteiten en waarden van de rijksmonumenten borgt.

b. De toepassing van de in de beroepsgroep geldende normen voor werkzaamheden aan rijksmonumenten.

Voor de uitvoering van onderhoud en restauraties werkt Oude Gelderse Kerken met gecertificeerde aannemers en onderaannemers die werken volgens de uitvoeringsrichtlijnen van ERM. GLK of een ingeschakelde (restauratie)architect ziet hierop toe.

c. Planmatig onderhoud aan rijksmonumenten.

Alle rijksmonumenten van Oude Gelderse Kerken zijn in een meerjarenonderhoudsprogramma opgenomen via GLK. Ze worden regelmatig door bouwkundig medewerkers van GLK bezocht en periodiek geïnspecteerd door de Monumentenwacht. De rapportages van de Monumentenwacht vormen de basis voor de onderhoudsbegrotingen, die bij Oude Gelderse Kerken zes jaar lopen.

d. Verrichten van cultuurhistorisch onderzoek bij restauratie werkzaamheden.

Oude Gelderse Kerken geeft aan dat aan elke restauratie een onderzoek vooraf gaat, eventueel aangevuld met een bouwhistorisch onderzoek. Bij de aanvraag zitten echter geen documenten die dit onderbouwen.

De raad concludeert dat onvoldoende is aangetoond dat de kwaliteit van de uitvoering van werkzaamheden bij de rijksmonumenten van Oude Gelderse Kerken is geborgd.

3. Oude Gelderse Kerken heeft niet aangetoond dat de professionele omgang met rijksmonumenten in de vijf jaar voorafgaand aan de aanvraag een structureel en consistent karakter heeft.

Om positief beoordeeld te worden op dit criterium dient het totaalbeeld onder punt 2 positief te zijn en de vier aspecten structureel en consistent. De raad constateert dat Oude Gelderse Kerken niet voldoet aan dit criterium.

4. Oude Gelderse Kerken heeft aangetoond dat zij financieel stabiel is.

Financieel beheer:

Oude Gelderse Kerken heeft jaarverslagen en jaarrekeningen van 2012 t/m 2017 ingediend, alle voorzien van goedkeurende accountantsverklaringen.

Financiële stabiliteit en continuïteit:

Subsidie van de provincie Gelderland is voor Oude Gelderse Kerken de grootste inkomstenbron. Daarnaast ontvangt zij baten van donateurs en uit erfpacht. De afhankelijkheid van de provinciale subsidie is sinds 2013 toegenomen. De inkomsten uit donaties zijn in die periode licht gedaald. Het exploitatieresultaat van de Oude Gelderse Kerken is voor de hele periode 2013-2017 negatief.

De raad constateert dat de liquiditeit van Oude Gelderse Kerken in 2017 gelijk was aan 2,5 (een daling van 60% ten opzichte van 2016), de solvabiliteit gelijk was aan 0,8 en het weerstandsvermogen 15,6 bedroeg (een stijging van 26,5% ten opzichte van 2016). Oude Gelderse Kerken heeft meer dan 200 vrijwilligers.

Naar het oordeel van de raad toont Oude Gelderse Kerken voldoende aan dat sprake is van financiële stabiliteit en continuïteit. De raad merkt daarbij op dat de financiële stabiliteit vooral is gebaseerd op het beschikbare eigen vermogen en de ontvangen subsidies. De horizon voor de begroting van groot onderhoud is - door de aard van de portefeuille met vooral grote monumenten - met zes jaar relatief kort. Meer omvangrijk, toekomstig groot onderhoud met een cyclus langer dan zes jaar kan een risico vormen voor de financiële stabiliteit.

5. Oude Gelderse Kerken heeft aangetoond dat ten minste de helft van het aantal rijksmonumenten waarvan zij eigenaar is in goede staat is.

Oude Gelderse Kerken heeft een overzicht ingediend - onderbouwd met rapportages van de Monumentenwacht - met daarop aangegeven de staat van de rijksmonumenten waarvan zij eigenaar is. Hieruit blijkt dat meer dan de helft van de monumenten zich in goede staat bevindt.

Ingediende bescheiden

- Aanbiedingsbrief
- Beleidsplan 2014-2017
- Beleidsplan 2018-2021
- Instandhoudingsvisie SOGK, augustus 2018
- Jaarrekeningen 2012 t/m 2017
- Jaarverslagen 2012 t/m 2017
- Statuten
- Column James Kennedy
- Lezing Frank Strolenberg
- Overzicht rijksmonumenten in bezit
- Overzicht religieus erfgoed in eigendom
- Profielschets SOGK, juni 2018
- 'Kennis is kracht', verkennende toekomststudie SOGK & Erfgoed.nu, september 2017
- Uittreksel Kvk
- 8 x 'Venster', kwartaalblad SOGK 2014-2018

Aanvullend:

- 23 x inspectierapport Monumentenwacht
- Organigram SOGK
- 6 x agenda Raad van Bestuur (2013, 2014, 2016, 2017)
- Basis reglement Plaatselijke Commissie
- Beheer- en exploitatieovereenkomst SOGK-Stichting Walburgiskerk Zutphen
- Beheer- en exploitatieovereenkomst SOGK-Stichting Grote Kerk Wageningen
- Statuten Stichting Walburgiskerk Zutphen 17 juni 2016
- Statuten Stichting Grote Kerk Wageningen 3 oktober 2017
- Kwaliteiten in het bestuur
- Dienstverleningsovereenkomst SOGK-GLK, 5 november 2015
- Kerkenmatrix
- Leidraad bespreking vragenlijst
- Leidraad bespreking SOGK- PKN Eibergen

3. Advies Stichting tot Instandhouding van Goederen en Rechten van het Huis Bergh

Organisatie

Stichting tot Instandhouding van Goederen en Rechten van het Huis Bergh (hierna: Huis Bergh) is opgericht in 1946. Huis Bergh heeft 21 rijksmonumenten in bezit, waaronder kasteel Huis Bergh, een muntgebouw, woningen, molens, een tuin en de Motte Montferland.

Advies

De Raad voor Cultuur (hierna: de raad) adviseert Huis Bergh niet aan te wijzen als professionele organisatie voor monumentenbehoud.

Huis Bergh voldoet niet aan de beoordelingscriteria 2, 3 en 5, overeenkomstig artikel 31, eerste lid onder b., c. en e. van de Subsidieregeling instandhouding monumenten (hierna: Sim).

Huis Bergh diende in 2013, 2015 en 2016 ook een aanvraag in om aangewezen te worden als professionele organisatie voor monumentenbehoud (hierna: POM). Over deze aanvragen heeft de raad negatief geadviseerd. Door de meerdere aanvragen heeft de raad gedurende deze periode een gedetailleerd beeld gekregen van de werkwijze van Huis Bergh. De raad heeft waardering voor de wijze waarop het ensemble van middeleeuws kasteel, parkbos en tuinen, in combinatie met de collectie middeleeuwse kunst, als familiebezit wordt beheerd. De raad moet echter ook constateren dat, ondanks een aantal goede initiatieven, er de afgelopen vijf jaar weinig structurele verbetering heeft plaatsgevonden in de ontwikkeling van Huis Bergh richting een organisatie die op professionele wijze monumenten in stand houdt. Hij vindt het bovendien opmerkelijk dat Huis Bergh er niet in slaagt aan te tonen dat structureel ten minste de helft van haar rijksmonumenten in goede staat verkeert.

Beoordeling

Samenvatting bevindingen:

Huis Bergh heeft de afgelopen jaren enkele stappen gezet om de professionaliteit van de organisatie te verbeteren. Zo is zij per 1 januari 2017 met een al aangewezen POM een dienstverleningsovereenkomst aangegaan. De raad is hierover positief, maar vindt de invulling van deze overeenkomst beperkt en dat Huis Bergh nog onvoldoende aantoonde dat de instandhoudingskwaliteit is geborgd. Deze manier van werken is daarnaast pas twee jaar de praktijk, waardoor het vijfjaarscriterium niet wordt gehaald. Ook toont Huis Bergh niet aan dat tenminste de helft van de rijksmonumenten in goede staat verkeert.

Hoofdactiviteit:

Uit eerdere aanvragen heeft de raad op grond van de aard en omvang van het bezit en de jaarverslagen van afgeleid dat instandhouding van monumenten een hoofdactiviteit van Huis Bergh is. Er is geen aanleiding af te wijken van eerdere bevindingen op dit punt.

Beoordelingscriteria:

De raad heeft de voorliggende aanvraag van Stichting Huis Bergh getoetst aan de vijf beoordelingscriteria als bedoeld in artikel 31 van de Sim, overeenkomstig de ‘Werkwijze Raad voor Cultuur inzake advisering POM’ van 25 augustus 2016.

1. Huis Bergh heeft aangetoond dat zij een statutaire doelstelling tot instandhouding van cultureel erfgoed heeft.

Huis Bergh heeft op 2 maart 2018 haar statuten gewijzigd. Haar doelstelling is ten opzichte van de vorige statuten uit 1994 onveranderd gebleven en luidt: “Zij heeft ten doel het kasteel Bergh met de daarin ondergebrachte verzamelingen als monument van geschiedenis en kunst en de daarbij behorende bossen en landerijen als natuur- en landschapsreservaat voor de gemeenschap te bewaren. Zij richt haar streven ook op het behoud van andere historische gebouwen, natuurgebieden en terreinen van landschappelijke waarde en kan deze aan haar bezittingen toevoegen.”

2. Huis Bergh heeft niet aangetoond dat de kwaliteit van de uitvoering van werkzaamheden aan rijksmonumenten is geborgd.

Om de borging van kwaliteit te kunnen bepalen let de raad op de volgende aspecten:

- a. De beschikking over en organisatie van structurele deskundigheid bij de uitvoering van en de werkzaamheden aan rijksmonumenten.

Huis Bergh heeft de afgelopen jaren een aantal stappen gezet om de professionaliteit van de organisatie te laten toenemen. In 2015 constateerde de raad dat Huis Bergh de werkprocessen inzichtelijker had gemaakt en de uitvoeringskwaliteit beter had beschreven en geborgd. De raad vond de organisatiestructuur echter kwetsbaar en miste restauratiespecifieke kennis bij Huis Bergh zelf. Ten tijde van de aanvraag uit 2016 was Huis Bergh in gesprek Stichting Het Geldersch Landschap, al aangewezen als POM, om te verkennen op welke wijze deze stichting ondersteuning kon leveren. Dit heeft inmiddels geresulteerd in een dienstverleningsovereenkomst waarin is afgesproken dat Huis Bergh door Stichting Het Geldersch Landschap bouwkundig zal worden ondersteund. De overeenkomst is geldig tot 1 januari 2022.

De raad is hierover positief; het voorziet Huis Bergh in een meer onafhankelijke blik op de instandhoudingsprocessen en instandhoudingskwaliteit. De taakstelling van vijf dagen bouwkundige ondersteuning per jaar vindt de raad echter zeer beperkt. Ook is op basis van de aanvraag en het toelichtende gesprek van 2 november 2018 niet vast komen te staan dat Stichting Huis Bergh in het bestuur dan wel in de directie over voldoende restauratiespecifieke deskundigheid beschikt om als opdrachtgever het geleverde werk te kunnen toetsen en de uitbestedingsrelatie te kunnen beoordelen.

- b. De toepassing van de in de beroepsgroep geldende normen voor werkzaamheden aan rijksmonumenten.
Bij de uitvoering van werkzaamheden in opdracht van Huis Bergh worden de uitvoeringsrichtlijnen van ERM toegepast.
- c. Planmatig onderhoud aan rijksmonumenten.
De rijksmonumenten van Huis Bergh worden geïnspecteerd door de Monumentenwacht. In de rapportages wordt aangegeven welk onderhoud zou moeten worden uitgevoerd.
- d. Verrichten van cultuurhistorisch onderzoek bij restauratie werkzaamheden.
Huis Bergh laat voorafgaand aan restauraties bouwhistorisch onderzoek verrichten. Eerder stuurde zij, ter onderbouwing van de aanvraag, rapportages mee over het kasteel, de Zeddammer molen en de tuinen.

De raad concludeert dat Huis Bergh onvoldoende heeft aangetoond dat de kwaliteit van de uitvoering van werkzaamheden bij rijksmonumenten is geborgd.

3. Huis Bergh heeft niet aangetoond dat de professionele omgang met rijksmonumenten in de vijf jaar voorafgaand aan de aanvraag een structureel en consistent karakter heeft.

Om positief beoordeeld te worden op dit criterium dient het totaalbeeld onder punt 2 positief te zijn en de vier aspecten structureel en consistent. De raad constateert dat Huis Bergh de afgelopen jaren een aantal stappen heeft gezet om de professionaliteit te laten toenemen. Echter, de verbeteringen zijn bescheiden en de dienstverleningsovereenkomst met Stichting Het Geldersch Landschap is in 2017 in werking getreden en pas twee jaar de praktijk.

De raad constateert dat Huis Bergh niet voldoet aan dit criterium.

4. Stichting Huis Bergh heeft aangetoond dat zij financieel stabiel is.

Financieel beheer:

Huis Bergh heeft jaarrekeningen over de periode 2013 t/m 2017 ingediend en een jaarverslag van 2017. De jaarrekeningen zijn slechts voorzien van een samenstellingsverklaring. Er zijn door de accountant geen beoordelings- of controlewerkzaamheden verricht. De raad heeft dit in eerdere adviezen ook al opgemerkt. Dit is een blijvend punt van aandacht omdat de raad het van belang vindt dat een POM, die immers publieke middelen krijgt toebedeeld, over de vijf jaar voorafgaand aan de aanvraag goedkeurende accountantsverklaringen kan overleggen.

Financiële stabiliteit en continuïteit:

Huis Bergh heeft door de verkoop van driekwart van haar gronden in 1984 een ruime en stabiele vermogenspositie, waardoor de financiële risico's beperkt zijn. Wel is Huis Bergh in grote mate afhankelijk van het resultaat van beleggingen. Met de beleggingsopbrengsten van het eigen vermogen financiert Huis Bergh de negatieve exploitatieresultaten. Het exploitatieresultaat was in de periode 2013-2017 elk jaar negatief.

De raad constateert dat de liquiditeit van Huis Bergh in 2017 3,4 bedroeg (een daling van ruim 20% ten opzichte van 2016), de solvabiliteit 1,0 en het weerstandsvermogen 48,1.

De meeste inkomsten verkrijgt Huis Bergh uit huren en pachten, daarna uit museumopenstelling en verhuur van het kasteel. De personeelslasten, gevolgd door de openstelling en de instandhouding van het kasteel, zijn de grootste kostenposten. Huis Bergh werkt met een vaste staf van 6,4 fte met ondersteuning van circa 70 vrijwilligers. Vanwege het ontbreken van een raming en een meerjarenonderhoudsbegroting bij de aanvraag heeft de raad geen zicht op eventuele toekomstige financiële risico's voor Huis Bergh.

De raad is positief over het ondernemers-sponsoringsprogramma. Huis Bergh beschikt over een kring van 13 Ridders en 7 Heeren, wat circa 75.000 euro op jaarbasis oplevert.

Hoewel het financieel beheer van Huis Bergh aandacht behoeft, zoals een jaarlijkse accountantscontrole en een raming naar de toekomst, is het buffervermogen groot, waardoor de risico's beperkt zijn. Huis Bergh toont voldoende aan dat er sprake is van financiële stabiliteit en continuïteit.

5. Huis Bergh heeft niet aangetoond dat ten minste de helft van het aantal rijksmonumenten waarvan zij eigenaar is in goede staat is.

Huis Bergh heeft een overzicht ingediend met daarop de staat van haar 21 rijksmonumenten. Deze monumenten worden ook gecontroleerd door de Monumentenwacht. Er is sprake van inconsistentie tussen beide bevindingen. De raad volgt, in lijn met zijn vorige adviezen over Huis Bergh, de bevindingen van de Monumentenwacht. Huis Bergh heeft over 15 van de 21 rijksmonumenten een Monumentenwacht-rapport ingediend. Over de tuin- en parkaanleg is een aparte rapportage. Het overzicht is derhalve niet compleet. Bij 9 rijksmonumenten is de kwalificatie goed-goed, redelijk-goed of goed-redelijk. Hierdoor kan niet worden geconcludeerd dat ten minste de helft van de 21 rijksmonumenten in goede staat verkeert.

Ingediende bescheiden

- Aanbiedingsbrief aanvraag POM-status
- Afschrift statutenwijziging 14 maart 2108
- Beleidsplan Stichting Huis Bergh 2018-2022, juni 2018
- Brim overzicht 2013-2018
- Brim beschikkingen 2013-2018
- Brim subsidiabele kosten 2019-2024
- Document instandhouding rijksmonumenten Stichting Huis Bergh, juni 2018
- Jaarrekeningen 2013 t/m 2017
- Jaarverslag 2017
- Overzicht eigendom

Aanvullend:

- 25 x verslagen periodieke overleggen
- 4 x cv
- Functieprofiel gebouwenbeheer
- Dienstverleningsovereenkomst GLK - Stichting Huis Bergh
- Bouwhistorisch rapport Windkorenmolen Huis Bergh
- Inspectie Torenmolen Zeddam, ABH 2018
- Notulen mbt Torenmolen Zeddam, ABH 2018
- Verslagen inspectie Torenmolen Zeddam 2005-2015
- Begrotingen 2011 t/m 2018
- Bestuursbesluiten begrotingen 2012-2018
- 15 x Monumentenwachtrapporten
- Basisrapport tuinaanleg Hof van Bergh, januari 2017
- Onderhoudsplan motte 2012-2018
- Uitnodiging opening molen 's-Heerenberg

4. Advies Stichting tot Instandhouding van Molens in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden

Organisatie

Stichting tot Instandhouding van Molens in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden (opgericht in 1956) heeft 36 rijksmonumenten in bezit: 33 molens, 2 molenrestanten en een roedenloods.

Advies

De Raad voor Cultuur (hierna: de raad) adviseert Stichting tot Instandhouding van Molens in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden (hierna: SIMAV) aan te wijzen als professionele organisatie voor monumentenbehoud. SIMAV voldoet aan de vijf beoordelingscriteria van artikel 31 van de Subsidieregeling instandhouding monumenten (hierna: Sim).

Beoordeling

Samenvatting bevindingen:

SIMAV heeft de laatste jaren een aantal verbeteringen doorgevoerd in haar organisatie en werkwijze. De transparantie is vergroot en de werkprocessen zijn vastgelegd in een handboek. Daarnaast heeft SIMAV de toetsing van besluitvorming en werkprocessen binnen de organisatie en de instandhoudingskwaliteit geborgd. De raad beoordeelt SIMAV als een vrijwilligersorganisatie die aantoonbaar is in staat is professioneel te werken.

Hoofdactiviteit:

Het bezit van SIMAV bestaat uitsluitend uit rijksmonumenten. Alle activiteiten en financiële middelen van SIMAV zijn erop gericht deze monumenten in stand te houden. Instandhouding van monumenten is dan ook de hoofdactiviteit van SIMAV.

Beoordelingscriteria:

SIMAV diende in 2014 een aanvraag in om aangewezen te worden als professionele organisatie voor monumentenbehoud. Over deze aanvraag heeft de raad negatief geadviseerd.

De raad heeft de voorliggende aanvraag van SIMAV getoetst aan de vijf beoordelingscriteria als bedoeld in artikel 31 van de Sim, overeenkomstig de 'Werkwijze Raad voor Cultuur inzake advisering POM' van 25 augustus 2016.

1. SIMAV heeft aangetoond dat zij een statutaire doelstelling tot instandhouding van cultureel erfgoed heeft.

Volgens de vastgestelde statuten van 9 augustus 2012 luidt de doelstelling van SIMAV:

“De stichting heeft ten doel het bevorderen van de instandhouding van koren- en watermolens en de roedenloodsen in de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden die beschermd zijn op grond van de Monumentenwet 1988.”¹

2. SIMAV heeft aangetoond dat de kwaliteit van de uitvoering van werkzaamheden aan rijksmonumenten is geborgd.

Om de borging van kwaliteit te kunnen bepalen let de raad op de volgende aspecten:

- a. De beschikking over en organisatie van structurele deskundigheid bij de uitvoering van werkzaamheden aan rijksmonumenten.

In haar vorige aanvraag werd SIMAV op dit punt door de raad negatief beoordeeld. Niet bleek hoe SIMAV haar werkprocessen organiseerde en verantwoordelijkheden vastlegde, hoe zij haar rol als opdrachtgever vervulde, hoe zij kwaliteit toetste, hoe zij stuurde en hoe deze zaken in haar beleid waren geborgd.

Sinds 2014 heeft SIMAV verschillende wijzigingen doorgevoerd om de kwaliteit en professionaliteit binnen de organisatie te verbeteren. Zo heeft zij de werkprocessen en procedures vastgelegd in een handboek en een Erfgoedcommissie in het leven geroepen die de plannen en processen toetst, Op deze wijze heeft SIMAV de kwaliteit van de instandhouding geborgd.

De werkorganisatie van SIMAV, bestaande uit het bestuur, de Technische Commissie en de molenaars, zijn allen vrijwilligers. Het bestuur wordt gevormd door (voormalige) bestuurders van betrokken gemeenten en andere deskundigen. De circa 45 molenaars, meestal bewoners/huurders van de betreffende molen, zijn allen vrijwilligers en gediplomeerd. Met hen heeft SIMAV een molenaarscontract waarin de regels omtrent de molen en het gebruik ervan zijn vastgelegd. De Technische Commissie bezoekt, bewaakt en beoordeelt het functioneren van de molenaars en de staat van onderhoud van de molens.

Met betrekking tot de restauratie- en onderhoudbegeleiding, alsook de planvorming, werkt SIMAV met externe deskundigen: Van Reeuwijk bouwmeester uit Arum, Molenmakersbedrijf De Gelder uit Sliedrecht en Erfgoed Advies Groen uit Montfoort.

De raad is positief over het feit dat SIMAV een Erfgoed Commissie heeft ingesteld waarmee zij *checks and balances* in de besluitvorming heeft ingebouwd. De Erfgoed Commissie bestaat uit 2 à 3 specialisten uit de regio en opereert onafhankelijk van de eveneens aanwezige Technische Commissie, die

¹ Op 15 november 2018 heeft SIMAV haar statuten aangepast. De doelstelling van de stichting is de instandhouding van cultureel erfgoed gebleven.

over bouwtechnische kennis beschikt. Zij toetst de plannen en het proces en adviseert het bestuur gevraagd en ongevraagd. De raad is positief over het Handboek, maar beveelt aanscherping aan met meetbare doelstellingen en een regelmatige evaluatie, waardoor de aanpak aan kracht wint.

De raad constateert dat bij SIMAV de deskundigheid van de instandhouding zowel in de organisatie als bij de uitvoering van werkzaamheden is geborgd.

b. De toepassing van de in de beroepsgroep geldende normen voor werkzaamheden aan rijksmonumenten.

Alle molens van SIMAV worden op basis van de molenaarscontracten door gediplomeerde molenaars in bedrijf gehouden. Bij grote onderhoudswerkzaamheden of restauraties werkt SIMAV met ERM-gecertificeerde bedrijven. SIMAV stelt dat de ERM-uitvoeringsrichtlijnen worden gehanteerd bij het opgedragen werk.

c. Planmatig onderhoud aan rijksmonumenten.

Elke zes jaar wordt voor elke molen een Periodiek Instandhoudingsplan opgesteld. SIMAV zet in op planmatig, sober en doelmatig onderhoud. Dit wordt uitgevoerd door externe deskundige partijen. De Technische Commissie stelt de plannen vast en bepaalt vervolgens welke de actie moet worden ondernomen. De Erfgoed Commissie bewaakt daarbij de monumentale waarden.

d. Verrichten van cultuurhistorisch onderzoek bij restauratiewerkzaamheden.

De Erfgoed Commissie bepaalt of bouw- en/of cultuurhistorisch onderzoek uitgevoerd moet worden. Uit haar vorige aanvraag bleek al dat SIMAV cultuurhistorisch onderzoek laat verrichten.

De raad concludeert dat is aangetoond dat de kwaliteit van de uitvoering van werkzaamheden bij de rijksmonumenten van SIMAV is geborgd.

3. SIMAV heeft aangetoond dat de professionele omgang met rijksmonumenten in de vijf jaar voorafgaand aan de aanvraag een structureel en consistent karakter heeft.

Om positief beoordeeld te worden op dit criterium dienen de vier aspecten onder punt 2 structureel en consistent te zijn. De raad stelt vast dat SIMAV de afgelopen jaren stappen heeft gezet om de werkprocessen te professionaliseren en dat in het Handboek, hoewel pas in 2018 opgesteld, de al langer gevoerde werkwijze nu aantoonbaar is vastgelegd. SIMAV onderbouwt dit met meerdere documenten, zoals 'Organisatie van de SIMAV. Taken van de Technische Commissie' uit 2006 en een SWOT-analyse van SIMAV uit 2009.

De raad constateert dat SIMAV voldoet aan dit criterium.

4. SIMAV heeft aangetoond dat zij financieel stabiel is.

Financieel beheer:

SIMAV heeft jaarverslagen en jaarrekeningen over 2013 t/m 2017 ingediend, alle voorzien van goedkeurende accountantsverklaringen.

Financiële stabiliteit en continuïteit:

SIMAV heeft een inzichtelijke financiële positie. Overheidssubsidies voor onderhoud aan haar rijksmonumenten zijn voor SIMAV de grootste inkomstenbron. Het Rijk heeft hierin veruit het grootste aandeel. Daarnaast ontvangt zij inkomsten uit sponsoring en molenhuur. Restauratie en onderhoud van de molens vormen de grootste kostenpost. De totale baten zijn met 28% toegenomen in de periode 2013-2017. De lasten zijn in deze periode met 43% toegenomen.

De raad constateert dat de liquiditeit van SIMAV in 2017 gelijk was aan 3,1 (een sterke daling ten opzichte van 6,6 in 2016), de solvabiliteit 0,8 bedroeg en het weerstandsvermogen 1,0.

In totaal zijn 27 vrijwilligers (exclusief 45 molenaars en leden Algemeen Bestuur) actief in de SIMAV.

Zolang de overheidssubsidies op hetzelfde niveau blijven, is sprake van een stabiele financiële situatie. SIMAV toont zich in haar aanvraag bewust van deze afhankelijkheid. Naar het oordeel van de raad toont SIMAV voldoende aan dat sprake is van financiële stabiliteit en continuïteit.

5. SIMAV heeft aangetoond dat ten minste de helft van het aantal rijksmonumenten waarvan zij eigenaar is in goede staat is.

SIMAV heeft een document ingediend met daarin weergegeven de staat van de rijksmonumenten waarvan zij eigenaar is. SIMAV laat haar rijksmonumenten beoordelen door Van Reeuwijk bouwmeester, Molenmakersbedrijf De Gelder en Erfgoed Advies Groen. Hieruit blijkt dat meer dan de helft van de monumenten zich in goede staat bevindt.

Ingediende bescheiden

- Aanvraag POM-status
- Statuten
- Bouwkundige toestand 11 molens 2017 – Van Reeuwijk
- Bouwkundige toestand molens 2017 1 & 2 – De Gelder
- Bouwkundige toestand 13 molens 2018 – Erfgoed Advies Groen
- Jaarrekeningen 2013 t/m 2017
- Jaarverslag 2013
- cv's bestuur, Technische Commissie & Erfgoed Commissie
- SIMAV Handboek
- Overzicht goede staat
- Overzicht rijksmonumenten in eigendom

Aanvullend:

- AOM-beschikking 2006
- Taken van de Technische Commissie, 2006
- Controleverklaring 2017
- Inspectierapport Wingerdse Molen, 2011
- SWOT-analyse SIMAV, 2009

5. Advies Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel N.V.

Organisatie

Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel N.V. (opgericht in 1985) bezit 34 rijksmonumenten. Hieronder bevinden zich een voormalige boerderij, een voormalige brandweerkazerne, een voormalig klooster, een hofje, Molenerf De Ster, woningen en de poortwoning en dienstwoning van Paushuize en de Leeuwenberghkerk.

Advies

De Raad voor Cultuur (hierna: de raad) adviseert Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel N.V. aan te wijzen als professionele organisatie voor monumentenbehoud. Zij voldoet aan de vijf beoordelingscriteria als bedoeld in artikel 31 van de Subsidieregeling instandhouding monumenten (hierna: Sim).

Beoordeling

Samenvatting bevindingen:

Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel N.V. (hierna: Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel) wordt door de raad beoordeeld als een organisatie met deskundigheid op het gebied van instandhouding van monumenten. Bij de vorige aanvragen miste de raad de vastlegging van procedures en de *checks and balances* binnen de governance structuur van de organisatie. De raad vond dat zwaar wegen, omdat het voor een professionele organisatie cruciaal is beleid en besluitvormingsprocessen inzichtelijk vast te leggen, om zo de continuïteit en doorontwikkeling van kwaliteit te kunnen verzekeren in de toekomst. In voorliggende aanvraag is dit afdoende ondervangen. Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel heeft de werkprocessen sinds de vorige aanvraag vastgelegd in een dynamisch document, waarin de organisatie, de directie en de medewerkers alsook de taken en samenstelling van de Raad van Commissarissen zijn beschreven.

Hoofdactiviteit:

Uit eerdere aanvragen in 2013, 2014 en 2017 heeft de raad op grond van de aard en omvang van het bezit en de jaarverslagen van Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel afgeleid dat instandhouding van monumenten een hoofdactiviteit is. De raad heeft geen aanleiding gezien af te wijken van zijn eerdere bevindingen op dit punt.

Beoordelingscriteria:

De raad heeft de voorliggende aanvraag van Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel getoetst aan de vijf beoordelingscriteria als bedoeld in artikel 31 van de Sim, overeenkomstig de 'Werkwijze Raad voor Cultuur inzake advisering POM' van 25 augustus 2016.

1. Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel heeft aangetoond dat zij een statutaire doelstelling tot instandhouding van cultureel erfgoed heeft.

In de vastgestelde statuten van 25 september 2001 luidt de doelstelling van de Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel:

“De vennootschap heeft uitsluitend of nagenoeg uitsluitend ten doel in het belang van de volkshuisvesting te restaureren en in stand te houden al dan niet door aankoop verkregen registergoederen gelegen in de provincie Utrecht, hoofdzakelijk monumenten in de zin van de Monumentenwet negentienhonderd achtentachtig, in het bijzonder gebouwen die verloren dreigen te gaan, welke voor het stads- en of dorpsbeeld karakteristiek zijn, zo mede al hetgeen met het vorenstaande verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn.”

2. Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel heeft aangetoond dat de kwaliteit van de uitvoering van werkzaamheden aan rijksmonumenten is geborgd.

Om de borging van kwaliteit te kunnen bepalen let de raad op de volgende aspecten:

- a. De beschikking over en organisatie van structurele deskundigheid bij de uitvoering van en de werkzaamheden aan rijksmonumenten.

In 2017 diende Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel bij haar aanvraag het visiedocument, ‘Visie en werkgebied’ in, waarin zij inging op haar positie als stadsherstelorganisatie en de werkwijze ten aanzien van restauratieprojecten. De raad was hierover positief, evenals over de kwalificaties en deskundigheid van de medewerkers, de ingehuurde adviseurs en de voorbeelden van restauratieprojecten. Echter, een concretisering van het restauratiebeleid in processen, een persoonsonafhankelijke borging van de deskundigheid, een evaluatie van projecten en een beschrijving van de *checks and balances* binnen de governance structuur van de organisatie werden door de raad gemist. Vanuit het oogpunt van goed opdrachtgeverschap, professionele planvorming en uitvoering, maar vooral om de continuïteit en doorontwikkeling van kwaliteit te kunnen verzekeren in de toekomst, gaf de raad aan het cruciaal voor een professionele organisatie te vinden om beleid en processen, met inbegrip van controlemomenten, inzichtelijk vast te leggen.

Met het document ‘Organisatie en werkprocessen’ uit 2018 komt Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel tegemoet aan het advies van de raad uit 2017 om de werkprocessen zoveel mogelijk personeelsonafhankelijk en toetsbaar te maken. Naast een beschrijving van de organisatie, directie en medewerkers, de taken en samenstelling van de Raad van Commissarissen is ook een stappenplan ‘Procedure restauratie’ opgenomen. In diverse stappen, verdeeld over achtereenvolgens Identificatie, Voorbereiding, Uitvoering en Oplevering is een naar verluidt al 25-30 jaar lopend werkproces nu als

gestructureerde methode met controlemomenten ook schriftelijk vastgelegd. De *checks and balances* zijn hiermee vastgelegd. In het toelichtende gesprek op 26 oktober 2018 gaf Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel aan dat het document dynamisch van opzet is. De raad benadrukt het document levend te houden en regelmatig te evalueren en bij te stellen.

- b. De toepassing van de in de beroepsgroep geldende normen voor werkzaamheden aan rijksmonumenten.
Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel besteedt instandhoudingswerk aan bij erkende en gecertificeerde bedrijven en heeft in haar beleid opgenomen werkzaamheden in overeenstemming met ERM-kwaliteitsnormen uit te willen laten voeren.
- c. Planmatig onderhoud aan rijksmonumenten.
Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel hanteert een meerjaren onderhoudsplanning en controleert aan de hand van eigen inspecties en die van de Monumentenwacht of in de feitelijke uitvoering aanpassingen nodig zijn van de werkzaamheden die vermeld zijn in de prognose. Het detailniveau van het meerjarenonderhoudsplan - inclusief de financiële doorrekening - valt de raad in positieve zin op.
- d. Verrichten van cultuurhistorisch onderzoek bij restauratie werkzaamheden.
Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel geeft in haar aanvraag aan dat zij na aankoop van een pand (aanvullend) cultuurhistorisch onderzoek uitvoert. Aan de hand van aangeleverde rapportages toont zij deze werkwijze aan.

De raad concludeert dat Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel voldoende heeft aangetoond dat de kwaliteit van de uitvoering van werkzaamheden bij rijksmonumenten is geborgd.

3. Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel heeft aangetoond dat de professionele omgang met rijksmonumenten in de vijf jaar voorafgaand aan de aanvraag een structureel en consistent karakter heeft.

Om positief beoordeeld te worden op dit criterium dient het totaalbeeld onder punt 2 positief te zijn en de vier aspecten structureel en consistent.

Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel is bij eerdere aanvragen door de raad beoordeeld als een organisatie met deskundigheid op het gebied van instandhouding van monumenten. Daarnaast stelde de raad eerder vast dat Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel de afgelopen jaren stappen heeft gezet om de werkprocessen te professionaliseren.

Met het document ‘Organisatie en werkprocessen’ uit 2018 heeft Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel vastgelegd wat bij eerdere aanvragen door de raad was vastgesteld. Het is voor de raad aannemelijk dat de nu vastgelegde werkwijze sinds jaren gangbare praktijk is. De raad constateert dat Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel voldoet aan dit criterium.

4. Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel heeft aangetoond dat zij financieel stabiel is.

Financieel beheer:

De jaarverslagen met jaarrekeningen van 2013 t/m 2017 zijn alle gecontroleerd en voorzien van een goedkeurende accountantsverklaring.

Financiële stabiliteit en continuïteit:

Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel heeft een stabiele vermogenspositie. De batenpost bestaat bijna volledig uit huuropbrengsten. De grootste lastenpost bestaat uit de overige bedrijfskosten, gevolgd door de personeelslasten. Er is vrijwel geen leegstand en het exploitatieresultaat is in alle jaren positief. De organisatie heeft 4,3 fte personeel in dienst.

De raad constateert dat de liquiditeit van de Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel in 2017 gelijk aan 2,1 was, de solvabiliteit gelijk aan 0,6 en het weerstandsvermogen 4,9.

Naar het oordeel van de raad wordt aangetoond dat bij de Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel sprake is van financiële stabiliteit en continuïteit. De financiële situatie is solide, de belangrijkste aspecten en indicatoren worden benoemd en er is oog voor de risico's op korte en lange termijn.

5. Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel heeft aangetoond dat ten minste de helft van het aantal rijksmonumenten waarvan zij eigenaar is in goede staat is.

Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel heeft een overzicht ingediend met daarop aangegeven de staat van de rijksmonumenten waarvan zij eigenaar is. Hieruit blijkt dat meer dan de helft van de monumenten zich in goede staat bevindt. Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel laat haar monumenten inspecteren door de Monumentenwacht.

Ingediende bescheiden

- Aanvraagbrief
- Jaarverslagen 2013 t/m 2017
- Historische onderzoeken Boerderij de Balije
 - Bouwkundig bouwtechnisch expertiserapport 2010
 - Rapport Hylkema bouwhistorische actualisatie
 - Archeologisch onderzoek De Balije te De Meern
- Overzicht monumenten in eigendom
- Graaf, Menze de, *Over het Convent van Sint-Nicolaas*, Utrecht 2015
- Overzicht monumenten in eigendom
- Inspectierapporten Monumentenwacht
 - Rapportages van 28 rijksmonumenten
 - Rapportages van 21 gemeentelijke monumenten
 - Rapportages van 10 monumenten in beheer voor derden
- Meerjarenonderhoudsplanningen 2013 10-jarenplan
- Meerjarenonderhoudsplanningen 2018-2027 10-jarenplan
- Voorwaarden onderhoud schilderwerk
- Portefeuille UMS 1 juli 2018
- Projectboek Poortwoning en dienstwoning Paushuize 2017
- Organisatie en werkprocessen, voorjaar 2018
- Werkgebied, voorjaar 2018
- Statuten

Aanvullend:

- Dossier besluitvorming aankoop De Balije 2009-2010
- Dossier besluitvorming aankoop Paushuize 2015-2016
- Bouwdossier restauratieproces De Balije 2011-2012
- Bouwdossier restauratieproces Paushuize 2016-2017
- Ontwikkelvisie Oudegracht 245, maart 2018
- Notitie SHMN

>Retouradres Postbus 16375 2500 BJ Den Haag

Raad voor Cultuur
Mevrouw A. Pasveer
Prins Willem-Alexanderhof 20
2595 BE DEN HAAG

Raad voor Cultuur
INGEKOMEN

10 OKT 2018

Doss.

Nr.

RVC-2018-1290

Erfgoed en Kunsten

Rijnstraat 50
Den Haag
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag
www.rijksoverheid.nl

Contactpersoon

A.D.C. Klomp
T +31 6 15 03 83 99
andrea.klomp@minocw.nl

Onze referentie

1418944

Uw brief van

27 september 2018

Datum **04 OKT. 2018**

Betreft verzoek om advies aanwijzing professionele organisaties voor
monumentenbehoud

Geachte mevrouw Pasveer,

Hierbij verzoek ik u advies uit te brengen over de aanvragen tot aanwijzing als
professionele organisatie voor monumentenbehoud (POM) van:

- Stichting Instandhouding Molens in de Alblasserwaard en Vijfheerenlanden (SIMAV)
- Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel N.V.
- Stadsgoed Monumenten B.V.
- Stichting tot instandhouding der goederen en rechten van het Huis Bergh
- Stichting Oude Gelderse Kerken
- Stichting Monumenten Bezit

Van deze zes aanvragen zijn de stukken digitaal aan u toegezonden op 14
september 2018.

Molenstichting SIMAV, Utrechtse Maatschappij tot Stadsherstel N.V, Stadsgoed
Monumenten BV en Stichting tot instandhouding der goederen en rechten van het
Huis Bergh hebben eerder een aanvraag tot aanwijzing gedaan, waarop u een
negatief advies heeft uitgebracht.

Ik verzoek u mij op grond van de Subsidieregeling Instandhouding Monumenten
(SIM) binnen een termijn van 13 weken uw advies toe te zenden, waarna ik een
beslissing op de aanvragen zal nemen.

Met vriendelijke groet,

de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
Ingrid van Engelshoven
namens deze,
de directeur Erfgoed en Kunsten,

Ir. A.P.M. Bersee